

Bruxelles, 21. lipnja 2024.
(OR. en)

Međuinstitucijski predmet:
2024/0599(NLE)

11462/24
ADD 1

SOC 493
EMPL 299
ECOFIN 750
EDUC 240

POP RATNA BILJEŠKA

Od:	Glavna tajnica Europske komisije, potpisala direktorica Martine DEPREZ
Datum primitka:	19. lipnja 2024.
Za:	Thérèse BLANCHET, glavna tajnica Vijeća Europske unije
Br. dok. Kom.:	COM(2024) 599 final
Predmet:	PRILOG Prijedlogu ODLUKE VIJEĆA o smjernicama za politike zapošljavanja država članica

Za delegacije se u prilogu nalazi dokument COM(2024) 599 final.

Priloženo: COM(2024) 599 final

EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 19.6.2024.
COM(2024) 599 final

ANNEX

PRILOG

Prijedlogu ODLUKE VIJEĆA
o smjernicama za politike zapošljavanja država članica

PRILOG

Smjernica br. 5: Povećanje potražnje za radnom snagom

Države članice trebale bi aktivno promicati održivo socijalno tržišno gospodarstvo te olakšavati i podupirati ulaganja u otvaranje kvalitetnih radnih mjesta, uz iskorištavanje potencijala povezanog s digitalnom i zelenom tranzicijom, s obzirom na glavnu ciljnu vrijednost na razini EU-a i nacionalnoj razini u pogledu zapošljavanja za 2030. U tu svrhu trebale bi smanjiti prepreke s kojima se poduzeća susreću pri zapošljavanju, poticati odgovorno poduzetništvo i stvarno samozapošljavanje, a posebice podupirati osnivanje i rast mikropoduzeća te malih i srednjih poduzeća, među ostalim olakšavanjem pristupa financiranju. Države članice trebale bi aktivno promicati razvoj socijalne ekonomije, uključujući socijalna poduzeća, i iskoristiti njezin puni potencijal. Trebale bi razviti relevantne mjere i strategije za socijalnu ekonomiju, poticati socijalne inovacije i poslovne modele kojima se stvaraju kvalitetne mogućnosti zapošljavanja i osigurava socijalna skrb, posebno na lokalnoj razini, među ostalim u kružnom gospodarstvu i na područjima koja su najviše pogođena prelaskom na zeleno gospodarstvo, uključujući ciljanom financijskom i tehničkom potporom.

Za jačanje otpornosti na moguće gospodarske šokove i/ili šokove na tržištu rada važnu ulogu imaju dobro osmišljeni programi skraćenog radnog vremena i slični aranžmani. Oni mogu pomoći u strukturnim transformacijama olakšavanjem i podupiranjem procesa restrukturiranja i preraspodjele radne snage iz sektora u opadanju na sektore u nastajanju, čime se povećava produktivnost, zadržavaju radna mjesta i pomaže u modernizaciji gospodarstva, među ostalim razvojem povezanih vještina. Trebalo bi osmisлити poticaje za zapošljavanje i tranziciju te mjere usavršavanja i prekvalifikacije kako bi se poduprlo otvaranje kvalitetnih radnih mjesta i prelasku s jednog radnog mjesta na drugo tijekom cijelog radnog vijeka te odgovorilo na problem nedostatka radne snage i vještina, među ostalim s obzirom na digitalnu i zelenu transformaciju, demografske promjene te učinak agresivnog rata Rusije protiv Ukrajine.

Oporezivanje bi trebalo preusmjeriti s rada na druge izvore kojima se više podupiru zapošljavanje i uključiv rast te koji su usklađeni s klimatskim i okolišnim ciljevima, uzimajući u obzir učinak preraspodjele poreznog sustava te istodobno štiteći prihode potrebne za primjerenu socijalnu zaštitu i rashode kojima se potiče rast.

Države članice, uključujući one u kojima postoje zakonske minimalne plaće, trebale bi promicati kolektivno pregovaranje o određivanju plaća i osigurati djelotvorno sudjelovanje socijalnih partnera na transparentan i predvidljiv način i tako omogućiti odgovarajuće prilagođavanje plaća kretanjima produktivnosti te stvarati uvjete za pravedne plaće koje omogućuju dostojan životni standard, pri čemu bi posebnu pozornost trebale posvetiti skupinama s nižim i srednjim prihodima radi postizanja uzlazne socioekonomske konvergencije. U okviru mehanizama određivanja plaća trebalo bi uzeti u obzir i socioekonomske uvjete, što uključuje rast zaposlenosti, konkurentnost, kupovnu moć te regionalna i sektorska kretanja. Poštujući nacionalnu praksu i autonomiju socijalnih partnera, države članice i socijalni partneri trebali bi osigurati da svi radnici imaju adekvatne plaće ostvarivanjem koristi, izravno ili neizravno, od kolektivnih ugovora ili odgovarajućih zakonskih minimalnih plaća, uzimajući u obzir njihov učinak na konkurentnost, otvaranje kvalitetnih radnih mjesta, kupovnu moć i siromaštvo unatoč zaposlenju.

Smjernica br. 6: Poboljšanje ponude radne snage i pristupa zapošljavanju, cjeloživotno stjecanje vještina i kompetencija

U kontekstu digitalne i zelene tranzicije, demografskih promjena i agresivnog rata Rusije protiv Ukrajine države članice trebale bi promicati održivost, produktivnost, konkurentnost, zapošljivost i razvoj ljudskog kapitala poticanjem stjecanja vještina i kompetencija tijekom cijelog života i odgovaranjem na trenutačne i buduće potrebe tržišta rada, i s obzirom na glavnu ciljnu vrijednost na razini EU-a i nacionalnoj razini u pogledu vještina za 2030. Države članice trebale bi modernizirati

svoje sustave obrazovanja i osposobljavanja i ulagati u njih kako bi osigurale visokokvalitetno i uključivo obrazovanje i osposobljavanje, uključujući strukovno obrazovanje i osposobljavanje, poboljšale obrazovne ishode i stjecanje vještina i kompetencija potrebnih za zelenu i digitalnu tranziciju te osigurati pristup digitalnom učenju, jezičnom osposobljavanju (npr. u slučaju izbjeglica, među ostalim iz Ukrajine ili radi olakšavanja pristupa tržištu rada u prekograničnim regijama) i stjecanje poduzetničkih vještina. Države članice trebale bi surađivati sa socijalnim partnerima, pružateljima obrazovanja i osposobljavanja, poduzećima i drugim dionicima, među ostalim u kontekstu akcijskog plana za rješavanje problema nedostatka radne snage i vještina koji je Komisija predložila u ožujku 2024., kako bi se uklonile strukturne slabosti u sustavima obrazovanja i osposobljavanja te poboljšala njihova kvaliteta i relevantnost za tržište rada, uključujući ciljanom financijskom i tehničkom potporom. Time bi se pridonijelo i zelenoj i digitalnoj tranziciji, rješavanju problema neusklađenosti ponude i potražnje vještina i nedostatka radne snage, među ostalim za aktivnosti povezane s industrijama s nultom neto stopom emisija i digitalnim industrijama, uključujući one relevantne za gospodarsku sigurnost EU-a, te aktivnosti povezane sa zelenom tranzicijom, kao što su uvođenje energije iz obnovljivih izvora ili obnova zgrada.

Posebnu pozornost trebalo bi posvetiti poboljšanju obrazovnih rezultata mladih, posebno u području osnovnih vještina. Potrebno je djelovati kako bi se odgovorilo na izazove s kojima se suočava nastavnička struka, uključujući njezinu privlačnost, rješavanje problema nedostatka nastavnika i potrebu za ulaganjem u kompetencije učitelja i nastavnika u području digitalnih vještina. U sustavima obrazovanja i osposobljavanja svi bi učenici i polaznici trebali steći ključne kompetencije, uključujući osnovne i digitalne vještine, te transverzne kompetencije i sposobnost kritičkog razmišljanja s obzirom na prijetnju koju predstavljaju dezinformacije, kako bi se postavili temelji za prilagodljivost i otpornost tijekom života, osiguravajući pritom da su učitelji i nastavnici spremni poticati te kompetencije kod učenika i polaznika. Države članice trebale bi pomoći radno sposobnim odraslim osobama da pristupe osposobljavanju te povećati poticaje i motivaciju pojedinaca za traženje osposobljavanja, među ostalim, prema potrebi, individualnim računima za učenje, te osiguravanjem njihove prenosivosti prilikom promjene radnog mjesta, kao i putem pouzdanog sustava procjene kvalitete osposobljavanja. Države članice trebale bi razmotriti upotrebu mikrokvifikacija za potporu cjeloživotnom učenju i zapošljivosti. Svima bi trebale omogućiti da predviđaju potrebe tržišta rada i bolje im se prilagode, posebice kontinuiranim usavršavanjem i prekvalifikacijom te pružanjem integriranog usmjeravanja i savjetovanja, u svrhu podupiranja pravedne i poštene tranzicije za sve, jačanja rezultata u području zapošljavanja i socijalnih pitanja te produktivnosti, rješavanja pitanja manjka radne snage i neusklađenosti postojećih i traženih vještina, poboljšanja opće otpornosti gospodarstva na šokove i olakšavanja potencijalnih prilagodbi.

Države članice trebale bi poticati jednake mogućnosti za sve uklanjanjem nejednakosti u sustavima obrazovanja i osposobljavanja, uključujući u smislu regionalne pokrivenosti. Konkretno, djeci bi trebalo omogućiti pristup cjenovno pristupačnom i visokokvalitetnom ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju, u skladu s novim „ciljevima iz Barcelone” i europskim jamstvom za djecu, države članice trebale bi povećati ukupnu razinu kvalifikacija, smanjiti broj osoba koje rano napuštaju obrazovanje i osposobljavanje, podupirati jednak pristup obrazovanju za djecu iz skupina u nepovoljnom položaju i udaljenih područja, povećati privlačnost strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, podupirati pristup tercijarnom obrazovanju i njegovo završavanje te povećati broj osoba s diplomom u području znanosti, tehnologije, inženjerstva i matematike (STEM) u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju i tercijarnom obrazovanju, posebno žena. Trebalo bi podupirati i najviše rezultate i izvrsnost u obrazovnim ishodima s obzirom na njihovu ulogu u poticanju budućeg inovacijskog potencijala EU-a. Države članice trebale bi mladima olakšati prijelaz iz obrazovanja na tržište rada kvalitetnim pripravnštvom i naukovanjem te povećati sudjelovanje odraslih u kontinuiranom učenju, posebno među učenicima i polaznicima u nepovoljnom položaju i najmanje kvalificiranima. Uzimajući u obzir nove zahtjeve digitalnog i zelenog društva te društva koje stari, države članice trebale bi unaprijediti i povećati ponudu i primjenu fleksibilnog početnog i trajnog strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, pospješiti učenje kroz rad u svojim sustavima strukovnog

obrazovanja i osposobljavanja, među ostalim u okviru pristupačnog, kvalitetnog i učinkovitog naukovanja, te podupirati niskokvalificirane odrasle osobe da zadrže svoju zapošljivost. Nadalje, države članice trebale bi povećati relevantnost tercijarnog obrazovanja i, prema potrebi, istraživanja za tržište rada, poboljšati praćenje i predviđanje vještina, povećati vidljivost i usporedivost vještina i kvalifikacija, uključujući one stečene u inozemstvu, te osigurati dosljedniju primjenu klasifikacija na razini EU-a (tj. ESCO), te povećati mogućnosti za priznavanje i vrednovanje vještina i kompetencija stečenih izvan formalnog obrazovanja i osposobljavanja, među ostalim za izbjeglice i osobe obuhvaćene privremenom zaštitom. Osim iskorištavanja neiskorištenog potencijala domaće radne snage EU-a, privlačenje talenata i vještina iz trećih zemalja upravljanjem migracijama i sprečavanjem izrabljivačkih radnih uvjeta može pridonijeti i rješavanju problema nedostatka vještina i radne snage, uključujući one povezane sa zelenom i digitalnom tranzicijom, kao što su sektori u području STEM-a te zdravstvo i dugotrajna skrb.

Države članice trebale bi nezaposlenim i neaktivnim osobama pružiti djelotvornu, pravodobnu, koordiniranu i prilagođenu pomoć koja se temelji na pružanju potpore u traženju posla, osposobljavanju, usavršavanju i prekvalifikaciji i pristupu drugim potpornim uslugama, uz posvećivanje posebne pozornosti ranjivim skupinama i osobama koje su pogođene zelenom i digitalnom tranzicijom ili šokovima na tržištu rada. Kako bi se znatno smanjila i spriječila dugoročna i strukturna nezaposlenost, trebalo bi što je prije moguće provesti sveobuhvatne strategije koje uključuju detaljne individualne procjene nezaposlenih osoba, a najkasnije 18 mjeseci nakon početka nezaposlenosti. Nezaposlenost mladih i pitanje mladih koji ne rade, nisu u sustavu redovitog obrazovanja te nisu u sustavu obrazovanja odraslih (NEET) trebalo bi i dalje rješavati sprečavanjem ranog napuštanja obrazovanja i osposobljavanja i strukturnim poboljšanjem prelaska iz škole na posao, među ostalim potpunom provedbom ojačane Garancije za mlade, koja bi isto tako trebala podupirati prilike za kvalitetno zapošljavanje mladih. Osim toga, države članice trebale bi intenzivnije isticati kako zelena i digitalna tranzicija pružaju novu perspektivu za budućnost i prilike za mlade na tržištu rada.

Države članice trebale bi nastojati ukloniti prepreke sudjelovanju na tržištu rada i čimbenike koji odvraćaju od sudjelovanja na tržištu rada te osigurati poticaje za sudjelovanje na njemu, posebno za osobe s niskim dohotkom, osobe koje ostvaruju drugi dohodak u kućanstvu (a to su često žene) i one koje su najudaljenije od tržišta rada, uključujući osobe migrantskog podrijetla i marginalizirane pripadnike romske zajednice. S obzirom na velik manjak radne snage u određenim zanimanjima i sektorima (posebno u sektorima u području STEM-a, zdravstvenoj i dugotrajnoj skrbi, obrazovanju, prometu i građevinarstvu), države članice trebale bi doprinijeti jačanju ponude radne snage, posebno promicanjem primjerenih plaća i radnih uvjeta, osiguravanjem da se oblikovanjem poreznih sustava i sustava naknada potiče sudjelovanje na tržištu rada te da aktivne politike tržišta rada budu djelotvorne i pristupačne, uz poštovanje uloge socijalnih partnera. Države članice trebale bi podupirati i radno okruženje prilagođeno za osobe s invaliditetom, među ostalim s pomoću ciljane financijske i tehničke potpore, informiranja i usluga koje im omogućuju sudjelovanje na tržištu rada i u društvu. Trebalo bi riješiti pitanje rodni razlika i rodni stereotipa u zapošljavanju i u plaćama. Države članice trebale bi osigurati rodnu ravnopravnost i veće sudjelovanje žena na tržištu rada, među ostalim osiguravanjem jednakih mogućnosti i napredovanja u karijeri te uklanjanjem prepreka za njihov pristup vodećim pozicijama na svim razinama donošenja odluka, kao i suzbijanjem nasilja i uznemiravanja na radnome mjestu, što je problem koji uglavnom pogađa žene. Trebalo bi osigurati jednaku plaću za jednak rad ili rad jednake vrijednosti te transparentnost plaća. Trebalo bi promicati usklađivanje poslovnog, obiteljskog i privatnog života žena i muškaraca, posebno osiguravanjem cjenovno pristupačne i kvalitetne dugotrajne skrbi te usluga ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, kao i odgovarajućim politikama u kojima se odražavaju promjene koje donosi digitalizacija u svijetu rada. Države članice trebale bi osigurati da se roditeljima i drugim osobama koje imaju obvezu skrbiti o drugima omogući pristup primjerenom obiteljskom dopustu i fleksibilnim radnim uvjetima kako bi ostvarili ravnotežu između poslovnog, obiteljskog i privatnog života te bi trebale promicati uravnoteženo ostvarivanje tih prava među roditeljima.

Smjernica br. 7: Poboljšanje funkcioniranja tržišta rada i djelotvornosti socijalnog dijaloga

Kako bi države članice iskoristile dinamičnu i produktivnu radnu snagu te nove obrasce rada i poslovne modele, trebale bi surađivati sa socijalnim partnerima na uspostavi pravednih, transparentnih i predvidljivih radnih uvjeta te pritom postići ravnotežu između prava i obveza. Trebale bi smanjiti i sprečavati segmentaciju tržišta rada, suzbijati neprijavljeni rad i lažno samozapošljavanje te poticati prijelaz na oblike zapošljavanja na neodređeno vrijeme. Propisi o zaštiti radnih mjesta, radno pravo i institucije trebali bi osigurati i prikladno okruženje za zapošljavanje i potrebnu fleksibilnost za poslodavce da se brzo prilagode promjenama u gospodarskom kontekstu te pritom štititi radna prava i osigurati socijalnu zaštitu, odgovarajuću razinu sigurnosti te zdravo, sigurno i dobro prilagođeno radno okruženje za sve radnike. Promicanje primjene fleksibilnih radnih uvjeta kao što je rad na daljinu može doprinijeti većoj zaposlenosti i uključivijim tržištima rada. Nadalje, države članice trebale bi podupirati radnike, poduzeća i druge aktere u digitalnoj transformaciji, među ostalim promicanjem uvođenja alata etične i pouzdane umjetne inteligencije. To mogu biti politike za usavršavanje i prekvalificiranje radnika za nova zanimanja i poticaji poduzećima za razvoj i uvođenje tehnologija koje imaju potencijal za povećanje produktivnosti, dopunjavanje ljudske radne snage i ublažavanje nedostatka radne snage u ključnim sektorima. Općenito, a posebno u digitalnom kontekstu, važno je osigurati poštovanje prava radnika u pogledu radnog vremena, radnih uvjeta, mentalnog zdravlja na radnom mjestu te ravnoteže između poslovnog i privatnog života. Trebalo bi sprečavati radne odnose koji dovode do nesigurnih radnih uvjeta, među ostalim slučajeve koji uključuju radnike koji rade putem platformi, osiguravanjem pravednosti, transparentnosti i odgovornosti u upotrebi algoritama te borbom protiv zlouporabe netipičnih ugovora. U slučaju neopravdanog otkaza trebalo bi osigurati pristup djelotvornom nepristranom rješavanju sporova i pravo na pravnu zaštitu, što uključuje primjerenu naknadu ako je to primjenjivo.

Politike bi trebale biti usmjerene na poboljšanje i podupiranje sudjelovanja na tržištu rada, usklađivanje s potrebama tržišta rada i tranzicije, i u kontekstu demografskih promjena, među ostalim u regijama u nepovoljnom položaju. Države članice trebale bi djelotvorno aktivirati i omogućiti onima koji mogu sudjelovati na tržištu rada da to i učine, posebno nedovoljno zastupljene skupine, kao što su žene i mladi, osobe u ranjivom položaju, poput niskokvalificiranih i dugotrajno nezaposlenih osoba, osoba s invaliditetom, osoba migrantskog podrijetla, uključujući osobe pod privremenom zaštitom, osobe iz marginaliziranih romskih zajednica i starije radnike. Države članice trebale bi ojačati opseg i djelotvornost aktivnih politika tržišta rada povećanjem njihove usmjerenosti, dosega i područja primjene i njihovim boljim povezivanjem sa socijalnim uslugama, osposobljavanjem i potporom dohotku za nezaposlene dok traže posao i na temelju njihovih prava i odgovornosti. Države članice trebale bi na najbolji način iskoristiti financijska sredstva i tehničku potporu EU-a kako bi povećale kapacitete javnih službi za zapošljavanje za pružanje pravodobne i prilagođene pomoći tražiteljima zaposlenja, odgovaranje na trenutačne i buduće potrebe tržišta rada i provedbu upravljanja koje se temelji na uspješnosti, podupirući njihov kapacitet za upotrebu podataka i digitalne tehnologije. U tom pogledu važnu ulogu imaju i privatne službe za zapošljavanje.

Države članice trebale bi nezaposlenim osobama osigurati primjerenu naknadu za nezaposlenost tijekom razumno dugog razdoblja, u skladu s njihovim doprinosima i nacionalnim pravilima o ispunjavanju uvjeta za primanje naknade. Naknade za nezaposlenost ne bi smjele odvrćati od brzog povratka na tržište rada i trebale bi biti popraćene aktivnim politikama tržišta rada, uključujući mjere usavršavanja i prekvalifikacije, među ostalim s obzirom na nedostatak radne snage i vještina.

Mobilnost učenika i polaznika, naučnika i radnika trebalo bi povećati i na odgovarajući način poduprijeti, posebno za učenike i polaznike u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju s manje iskustva mobilnosti, s ciljem poboljšanja njihovih vještina i zapošljivosti, iskorištavanja punog potencijala europskog tržišta rada i doprinosa konkurentnosti na razini EU-a. Trebalo bi ukloniti prepreke mobilnosti radne snage unutar EU-a, uvođenjem postupaka za priznavanje stručnih kvalifikacija ili prijenos stečenih prava iz sustava socijalne sigurnosti. Trebalo bi osigurati pravedne

i pristojne uvjete za sve koji obavljaju prekograničnu aktivnost izbjegavanjem diskriminacije i osiguravanjem jednakog postupanja kao prema građanima EU-a, provedbom nacionalnog zakonodavstva i zakonodavstva EU-a te jačanjem administrativne suradnje među nacionalnim upravama u pogledu mobilnih radnika, uz pomoć Europskog nadzornog tijela za rad.

Mobilnost radnika u ključnim zanimanjima i prekograničnih, sezonskih i upućenih radnika trebalo bi podupirati u slučaju privremenog zatvaranja granica zbog pitanja zaštite javnog zdravlja. Države članice trebale bi se dodatno uključiti u partnerstva za privlačenje talenata kako bi se poboljšali zakoniti migracijski putovi pokretanjem novih programa mobilnosti i osigurala učinkovita integracijska politika za radnike i njihove obitelji, koja obuhvaća obrazovanje i osposobljavanje, uključujući jezično osposobljavanje, zapošljavanje, zdravstvo i stanovanje.

Osim toga, države članice trebale bi nastojati stvoriti odgovarajuće uvjete za nove oblike i metode rada, čime bi se ostvario njihov potencijal za otvaranje radnih mjesta, istodobno osiguravajući njihovu usklađenost s postojećim socijalnim pravima. Stoga bi trebale pružati savjete i smjernice o pravima i obvezama koji se primjenjuju u kontekstu netipičnih ugovora i novih oblika rada, kao što je rad putem digitalnih radnih platformi i trajnog ili polutrajnog rada na daljinu. U tom pogledu socijalni partneri mogu imati ključnu ulogu, a države članice trebale bi ih podupirati u povezivanju i predstavljanju osoba koje rade putem netipičnih ugovora i u novim oblicima rada. S obzirom na izazove koji proizlaze iz novih oblika organizacije rada, uključujući upotrebu digitalnih tehnologija i umjetne inteligencije kao što su algoritamsko upravljanje, praćenje rada i rad na daljinu, države članice trebale bi razmotriti i podupiranje provedbe, primjerice u obliku smjernica ili specijaliziranog osposobljavanja za inspektorate rada.

Države članice trebale bi osigurati poticajno okruženje za dvostrani i trostrani socijalni dijalog na svim razinama, uključujući kolektivno pregovaranje, u javnom i privatnom sektoru u skladu s nacionalnim pravom i/ili praksom, nakon savjetovanja i u bliskoj suradnji sa socijalnim partnerima, poštujući pritom njihovu autonomiju. Države članice trebale bi sustavno, smisleno i pravodobno uključiti socijalne partnere u osmišljavanje i provedbu politika zapošljavanja te socijalnih i, prema potrebi, gospodarskih i drugih javnih politika, među ostalim u utvrđivanje i ažuriranje zakonskih minimalnih plaća. Države članice trebale bi promicati višu razinu pokrivenosti kolektivnim pregovaranjem, među ostalim promicanjem izgradnje i jačanja kapaciteta socijalnih partnera, omogućiti učinkovito kolektivno pregovaranje na svim odgovarajućim razinama i poticati koordinaciju među tim razinama i unutar njih. Socijalne partnere trebalo bi poticati da pregovaraju o kolektivnim ugovorima i sklapaju ih u svim područjima koja su im relevantna, poštujući u potpunosti njihovu autonomiju i pravo na zajedničko djelovanje.

Ako je to relevantno i nadovezujući se na postojeću nacionalnu praksu, države članice trebale bi uzeti u obzir relevantno iskustvo organizacija civilnog društva u vezi sa zapošljavanjem i socijalnim pitanjima.

Smjernica br. 8: Promicanje jednakih mogućnosti za sve, poticanje socijalne uključenosti te suzbijanje siromaštva

Države članice trebale bi promicati uključiva tržišta rada koja su otvorena za sve tako što će uspostaviti djelotvorne mjere za borbu protiv svih oblika diskriminacije i za promicanje jednakih mogućnosti za sve, a posebice za skupine koje su nedovoljno zastupljene na tržištu rada, te pritom posvetiti dužnu pozornost regionalnoj i teritorijalnoj dimenziji. Trebale bi osigurati jednako postupanje u pogledu zapošljavanja, socijalne zaštite, zdravstvene skrbi, ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, dugotrajne skrbi, obrazovanja i pristupa robi i uslugama, uključujući stanovanje, bez obzira na rod, rasnu ili etničku pripadnost, vjeru ili uvjerenje, invaliditet, dob ili spolnu orijentaciju.

Države članice trebale bi osuvremeniti sustave socijalne zaštite radi pružanja odgovarajuće, djelotvorne, učinkovite i održive socijalne zaštite za sve, tijekom svih faza života, promičući pritom socijalnu uključenost i uzlaznu društvenu mobilnost, potičući sudjelovanje na tržištu rada, podupirući

socijalno ulaganje, suzbijajući siromaštvo i socijalnu isključenost te rješavajući problem nejednakosti, među ostalim oblikovanjem svojeg poreznog sustava i sustava naknada te procjenom distribucijskog učinka politika. Djelotvornost sustavâ socijalne zaštite može se poboljšati ako se univerzalni pristupi dopune ciljanim pristupima. Cilj osuvremenjivanja sustavâ socijalne zaštite trebao bi biti i poboljšanje njihove otpornosti na višedimenzionalne izazove. Posebnu pozornost trebalo bi posvetiti ranjivim kućanstvima koja su najviše pogođena zelenom i digitalnom tranzicijom te visokim troškovima života, uključujući troškove energije. Države članice trebale bi nastaviti uklanjati nedostatke u pristupu radnika i samozaposlenih osoba socijalnoj zaštiti s obzirom na porast atipičnih oblika rada.

Države članice trebale bi razraditi i integrirati tri sastavnice aktivnog uključivanja: odgovarajuću potporu dohotku, uključiva tržišta rada i pristup kvalitetnim uslugama potpore prilagođenima individualnim potrebama. Sustavi socijalne zaštite trebali bi osigurati primjerene minimalne naknade za sve koji nemaju dovoljno sredstava i promicati socijalnu uključenost podupiranjem i poticanjem građana na aktivno sudjelovanje na tržištu rada i u društvu, među ostalim ciljanim pružanjem socijalnih usluga. Dostupnost cjenovno pristupačnih i kvalitetnih usluga kao što su rani i predškolski odgoj i obrazovanje, izvanškolska skrb, obrazovanje, osposobljavanje, stanovanje te zdravstvena i dugotrajna skrb nužan je uvjet za osiguravanje jednakih mogućnosti. Posebnu pozornost trebalo bi posvetiti borbi protiv siromaštva i socijalne isključenosti, uključujući siromaštvo unatoč zaposlenju, u skladu s glavnim ciljevima EU-a i nacionalnim ciljevima za smanjenje siromaštva za 2030. Borba protiv siromaštva djece i socijalne isključenosti osobito zahtijeva sveobuhvatne i integrirane mjere, među ostalim potpunu provedbu europskog jamstva za djecu. Države članice trebale bi svima, uključujući djecu, osigurati pristup kvalitetnim osnovnim uslugama. Osobama kojima je potrebna pomoć ili ranjivim osobama trebale bi osigurati i pristup primjerenim i dostupnim socijalnim stanovima ili pomoći za stanovanje. Trebale bi osigurati prelazak na čistu i pravednu energiju i rješavati problem energetske siromaštva kao sve značajnijeg oblika siromaštva, prema potrebi i ciljanim mjerama potpore usmjerenima na kućanstva u ranjivom položaju. Države članice trebale bi učinkovito iskoristiti financijska sredstva i tehničku potporu EU-a za ulaganje u socijalno stanovanje, obnovu stambenih objekata i popratne usluge te odgovoriti na hitnu potrebu za cjenovno pristupačnim i pristojnim stanovanjem. U vezi s tim uslugama trebalo bi uzeti u obzir specifične potrebe osoba s invaliditetom, među ostalim pristupačnost. Problem beskućništva trebao bi se posebno rješavati promicanjem pristupa trajnom stanovanju i pružanjem usluga potpore.

Države članice trebale bi osigurati pravodoban pristup cjenovno pristupačnoj preventivnoj i kurativnoj zdravstvenoj i dugotrajnoj skrbi dobre kvalitete te pritom zaštititi dugoročnu održivost sustava. U kontekstu sve veće potražnje za dugotrajnom skrbi, koja je povezana i s demografskim promjenama, trebalo bi ukloniti nedostatke u primjerenosti, kao i nedostatak radne snage i loše radne uvjete.

U kontekstu agresivnog rata Rusije protiv Ukrajine i u skladu s aktivacijom Direktive Vijeća 2001/55/EZ¹ države članice trebale bi i dalje nuditi odgovarajuću razinu zaštite raseljenim osobama iz Ukrajine. Za maloljetnike bez pratnje trebale bi provesti i potrebne mjere. Raseljenoj djeci trebalo bi osigurati pristup odgoju i obrazovanju te osnovnim uslugama u skladu s europskim jamstvom za djecu.

U kontekstu produljenja očekivanog životnog vijeka i demografskih promjena, države članice trebale bi osigurati održivost i primjerenost mirovinskih sustava za radnike i samozaposlene osobe; pritom bi trebale ženama i muškarcima osigurati jednake mogućnosti za stjecanje mirovinskih prava, među ostalim putem sustava dopunskog osiguranja, a time i primjeren dohodak u starijoj dobi. Mirovinske reforme trebalo bi poduprijeti politikama čiji je cilj smanjiti rodnu razliku u mirovinama, kao i

¹ Direktiva Vijeća 2001/55/EZ od 20. srpnja 2001. o minimalnim standardima za dodjelu privremene zaštite u slučaju masovnog priljeva raseljenih osoba te o mjerama za promicanje uravnoteženih napora država članica pri prihvatu i snošenju posljedica prihvata tih osoba (SL L 212, 7.8.2001., str. 12.).

mjerama za produljenje radnog vijeka, poput povećanja stvarne dobi za umirovljenje, osobito olakšavanjem sudjelovanja starijih osoba na tržištu rada, a te bi politike trebalo uključiti u strategije aktivnog starenja. Države članice trebale bi uspostaviti konstruktivan dijalog sa socijalnim partnerima i drugim relevantnim dionicima te omogućiti odgovarajuće postupno uvođenje reformi.